

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr.28,

Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

**prezentată în conformitate cu articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/2025 cu privire la
Curtea Constituțională**

12:10

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	<i>1552/25</i>	
" <i>02</i> "	<i>04</i>	20 <i>25</i>

I. Autorul sesizării

Gaik Vartanean

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 105 mun. Chișinău

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare, are ca obiect de examinare, verificarea constituționalității:

- A) Hotărârii Parlamentului nr. 158 din 26 iunie 2025, privind numirea dnei Liuba Șova în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
 - B) Hotărârii Parlamentului nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea dlui Nicolae Roșca în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
- și,
- C) Hotărârii Guvernului nr. 400 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dnei Domnica Manole în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
 - D) Hotărârii Guvernului nr. 401 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dlui Sergiu Litvinenco în calitate de judecător la Curtea Constituțională.

Hotărârile Parlamentului nr. 158 și nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea lui Liuba Șova și Nicolae Roșca în calitate de judecători la Curtea Constituțională și Hotărârile Guvernului nr. 400 și nr. 401 din 24 iunie 2025, privind numirea lui Domnica Manole și Sergiu Litvinenco în calitate de judecători la Curtea Constituțională, contravin art. 1, alin. (3), art. 7, art. 63, alin. (3), art. 66, art. 69, art. 103, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, luate separat, cât și combinate.

Concomitent cu înaintarea prezentei sesizări, se solicită suspendarea acțiunii Hotărârilor Parlamentului nr. 158 și nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea lui Liuba Șova și Nicolae Roșca în calitate de judecători la Curtea Constituțională și Hotărârilor Guvernului nr. 400 și nr. 401 din 24 iunie 2025, privind numirea lui Domnica Manole și Sergiu litvinenco în calitate de judecători la Curtea Constituțională, până la soluționarea sesizării date.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 13 din 27.04.2021:

[...] 21. Având în vedere că în textul hotărârilor contestate ale Parlamentului este precizat că acestea se atacă în contenciosul administrativ, Curtea a trebuit să verifice dacă controlul pretins de autorul sesizării implică o analiză a conformității actelor contestate cu exigențele constituționale, caz în care Curtea Constituțională este competentă să analizeze fondul problemelor ridicate în sesizare. Curtea a precizat că doar în eventualitatea unui răspuns pozitiv la această întrebare Constituția îi recunoaște competența de a analiza o sesizare privind controlul de constituționalitate.

22. Pentru a elucida această chestiune, Curtea Constituțională a precizat că competența sa de a exercita controlul de constituționalitate al hotărârilor Parlamentului îi este recunoscută în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție. În continuare, Curtea a precizat că a stabilit în jurisprudența sa câmpul de aplicare a acestei competențe. Astfel, în Decizia sa nr. 126 din 28 noiembrie 2019, care reprezintă o decizie-cadru în materia controlului de constituționalitate al hotărârilor Parlamentului, Curtea a analizat dacă o sesizare care ridică problema conformității cu o lege a hotărârii Parlamentului reprezintă obiect al analizei sale, în sensul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

23. În Decizia menționată Curtea a precizat că controlul legalității hotărârilor Parlamentului ține de competența instanțelor de contencios administrativ, așa cum se poate deduce din articolul 190 alin. (1) al Codului administrativ. Curtea a observat că, odată cu intrarea în vigoare a Codului administrativ, a fost abrogată Legea contenciosului administrativ, care prevedea, la articolul 4 lit. a), că nu pot fi atacate în fața instanțelor de contencios administrativ actele exclusiv politice și cele administrative cu caracter individual emise de Parlament. Această constatare i-a permis Curții Constituționale să renunțe la controlul de legalitate al hotărârilor Parlamentului cu caracter individual, odată ce Codul administrativ a deschis calea controlului de legalitate al hotărârilor Parlamentului de către instanțele de contencios administrativ (DCC nr. 126 din 28 noiembrie 2019, §§ 23 și 25).

24. Totodată, în aceeași decizie, Curtea a notat o evoluție a cadrului normativ relevant, stabilind că dispozițiile Codului administrativ le oferă, actualmente, remedii juridice de drept administrativ funcționarilor destituiți din funcție printr-o hotărâre a Parlamentului, hotărâre care reprezintă un act administrativ cu caracter individual (DCC nr. 126 din 28 noiembrie 2019, § 26).

25. Curtea a reținut că a confirmat ulterior această linie jurisprudențială, i.e. în Hotărârea sa nr. 13 din 20 mai 2020. Totuși, în această Hotărâre, Curtea a subliniat că noua sa orientare jurisprudențială nu presupune lipsa de competență a Curții Constituționale în cazul în care sunt contestate hotărâri ale Parlamentului sau decrete ale Președintelui Republicii Moldova referitoare la funcții de demnitate publică de rang constituțional (i.e., care sunt prevăzute expres în Constituție sau care au un rol fundamental pentru ordinea juridică constituțională) [HCC nr. 13 din 21 mai 2020, § 37].

26. În Hotărârea sa cu nr. 20 din 9 iulie 2020, la § 28, Curtea a precizat că sistemul controlului de constituționalitate în Republica Moldova pornește de la două asumții: concentrează competența controlului de constituționalitate într-un singur organism – Curtea Constituțională – și situează această autoritate în afara puterii judecătorești. În mod inevitabil, apare necesitatea distribuirii competenței de a judeca anumite materii între Curtea Constituțională și instanțele de drept comun, astfel încât să se asigure coabitarea dintre autoritățile statului.

27. În aceeași hotărâre, Curtea a subliniat că delimitarea competențelor între Curtea Constituțională și instanțele de drept comun este relativ simplă. În general, soluționarea cazurilor care comportă o dimensiune constituțională reprezintă monopolul Curții Constituționale, pe când soluționarea cazurilor care implică aplicarea legislației infraconstituționale le revine instanțelor de drept comun. Delimitarea competențelor se justifică mai ales pentru că Constituția este, în principal, un instrument juridic și politic a cărui interpretare reclamă o pregătire deosebită. Textele constituționale au, în majoritatea lor, particularitatea de a fi redactate cu utilizarea unor formule vaste și generale, iar interpretarea lor presupune oferirea unor răspunsuri consolidate. Această particularitate impune o diferență esențială între activitatea pe care o prestează judecătorii constituționali și activitatea pe care o exercită judecătorii de drept comun, care aplică de cele mai multe ori texte legale clare și bine-definite. Nu întâmplător, în circumstanțele în care un judecător de drept comun consideră, într-un caz, că o lege este neclară sau imprevizibilă și este incident un drept garantat de Constituție, el trebuie să ridice, din oficiu, excepția de neconstituționalitate (HCC nr. 20 din 9 iulie 2020, § 29).

28. Curtea Constituțională este singura autoritate competentă să se pronunțe în mod definitiv cu privire la un aspect care ține de Constituție și care vizează direct funcționarea Curții Constituționale și raporturile ei cu autoritățile statului, fiind exceptată de la orice cenzură din partea unei autorități publice care aplică și interpretează norme inferioare Constituției (HCC nr. 20 din 9 iulie 2020, §30).

29. Așadar, în decizia sa de admisibilitate, Curtea Constituțională a reținut, având în vedere jurisprudența citată supra, că actele contestate constituie obiect al controlului său de constituționalitate, așa cum a interpretat articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție în jurisprudența sa anterioară, în cazul controlului exercitat în privința Hotărârilor Parlamentului. Curtea și-a motivat competența sa de a examina hotărârile Parlamentului atacate în prezenta cauză în virtutea aplicabilității directe a dispozițiilor Constituției în cazul numirii, revocării sau destituirii printr-o Hotărâre a Parlamentului a judecătorului Curții Constituționale.

30. Așadar, în pofida faptului că hotărârile Parlamentului stabilesc calea contenciosului administrativ, Curtea a precizat că ea este unica competentă să examineze conformitatea cu Constituția a actelor contestate. Ab absurdo, Parlamentul ar putea exclude de la controlul de constituționalitate orice hotărâre a sa, golind de conținut prevederile constituționale referitoare la posibilitatea exercitării controlului de constituționalitate al hotărârilor Parlamentului. Continuând această logică, Parlamentul s-ar putea imuniza față de orice tip de control judecătoresc (constituțional sau de drept comun), coborând în derizoriu principiul separației puterilor în stat. Considerentele de mai sus i-au permis Curții să conchidă că este competentă să efectueze controlul de constituționalitate în prezenta cauză.

Drept urmare, prin Hotărârea nr. 13/2021, Curtea Constituțională a confirmat în mod explicit prerogativa sa constituțională, de a supune la general, controlului de constituționalitate hotărârile de Parlament și Guvern de numire a persoanelor în funcții de demnitate publică de rang constituțional, dar și în special, hotărârile de numire a judecătorilor constituționali.

Argumentul dat, este cu atât mai valabil cu cât, prezenta sesizare invocă depășirea atribuțiilor constituționale de către actualul Parlament și Guvern, la numire judecătorilor constituționali, fiind prezentă la mijloc violarea expresă a normelor constituționale.

III. CU REFERIRE LA PREVEDERILE RELEVANTE ALE CONSTITUȚIEI

Titlul I

PRINCIPII GENERALE

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 63

Durata mandatului

(1) Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(2) Parlamentul se întrunește, la convocarea Președintelui Republicii Moldova, în cel mult 30 de zile de la alegeri.

(3) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noii componente. În această perioadă nu poate fi modificată Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(4) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 69

Mandatul deputaților

(1) Deputații intră în exercițiul mandatului sub condiția validării.

(2) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Articolul 103

Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament.

(2) Guvernul, în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, al demisiei Prim-ministrului sau în condițiile alineatului (1), îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.

Titlul V

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 136

Structura

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.

Articolul 137

Independența

Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Conform celor comunicate și făcute public de către Curtea Constituțională¹:

- judecătorul Domnica Manole, a fost numită prin **Hotărârea Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019**, mandatul acestuia urmând să expire la **16.08.2025**.

¹ <https://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=3024&t=/Media/Noutati/Curtea-Constitutionala-a-informat-Parlamentul-Guvernul-i-Consiliul-Superior-al-Magistraturii-despre-expirarea-mandatului-unor-judecatori-constitucionalii>

- judecătorul Vladimir Țurcan, a fost numit prin **Hotărârea Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019**, mandatul acestuia urmând să expire la **16.08.2025**.

- judecătorul Nicolae Roșca, a fost numit prin **Hotărârea Guvernului nr. 404 din 15.08.2019**, mandatul acestuia urmând să expire la **16.08.2025**.

- judecătorul Liuba Șova, a fost numit prin **Hotărârea Guvernului nr. 404 din 15.08.2019**, mandatul acestuia urmând să expire la **16.08.2025**.

i. Cu referire la durata mandatului Parlamentului și competența de numire a judecătorilor constituționali de către un Parlament care exercită funcții operative

Potrivit **Hotărârii Curții Constituționale nr. 31 din 10.11.1997** a fost oferită o interpretare a art. 61, alin. (3), art. 63, alin. (1), (2), (3) din Constituție, sub aspectul dății începerii curgerii termenului mandatului constituțional de deputat și dății de încetare a acestuia:

[...] Curtea Constituțională consideră că, deoarece componența Parlamentului Republicii Moldova nu este altceva decât expresia manifestării suveranității naționale, a voinței poporului - unicul titular al puterii politice, în scopul realizării prevederilor art. 61 alin. (3), durata mandatului Parlamentului se calculează începând cu data când au loc alegerile deputaților în Parlament, cu condiția îndeplinirii dispozițiilor art. 62 din Constituție privind validarea mandatului de deputat, și încetează după expirarea termenului de 4 ani de la data efectuării alegerilor parlamentare.

[...] Constituția prevede prin art. 63 alin. (1) că Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani. Fiind în corespundere cu art. 60 alin. (1) din Constituție, organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova, Parlamentului îi revine un rol deosebit în sistemul statal. De aceea și competențele sale trebuie să răspundă necesității de a crea condițiile necesare exprimării voinței poporului care l-a ales și pe care îl reprezintă direct și nemijlocit.

Atribuțiile Parlamentului în treburile conducerii statului prevăd: funcția legislativă; stabilirea direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale; alegerea, formarea, numirea unor autorități statale; controlul parlamentar.

[...] Volumul deplin al atribuțiilor Parlamentului derivă din dispozițiile art. 63 alin. (1) numai pentru durata legală a mandatului de 4 ani. Constituția prevede în mod expres că durata mandatului este de 4 ani, deci și exercitarea funcțiilor Parlamentului, în volum deplin, poate fi efectuată numai pentru această perioadă sau în cazul prelungirii mandatului Parlamentului prin lege organică, în caz de catastrofă sau război.

Curtea Constituțională consideră că nici un segment de timp din perioada de după expirarea mandatului Parlamentului precedent și pînă la întrunirea Parlamentului nou ales nu poate fi echivalată cu prelungirea mandatului parlamentar, prevăzut la art. 63 alin. (1) din Constituție. În această perioadă Parlamentului îi sînt atribuite doar funcții operative pentru a asigura continuitatea activității permanente - regulă supremă într-un stat de drept.

Textul art. 63 alin. (3) stabilește pentru această perioadă interdicții speciale pentru atribuția constituțională de bază a Parlamentului - activitatea legislativă, limitîndu-l în dreptul de a modifica Constituția sau de a reglementa raporturile juridice prin adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice.

Avînd în vedere cele expuse, în temeiul art. 140 din Constituție, art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Pentru motivele menționate, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Dat fiind faptul că Parlamentul Republicii Moldova a fost ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, iar rezultatul alegerilor a fost validat de plenul Curții Supreme de Justiție, investit cu funcții de Curte Constituțională, durata mandatului Parlamentului ales începe din ziua alegerilor (27 februarie 1994) și încetează după expirarea termenului de 4 ani (28 februarie 1998).

La caz, Curtea Constituțională a statuat în mod explicit faptul că, **durata mandatului Parlamentului ales, începe din ziua alegerilor și încetează exact în ziua expirării a 4 ani, fiind oferit un exemplu temporar în acest, cu referire la legislativul din 1994.**

Pornind de la logica începerii și încetării mandatului de deputat, Curtea Constituțională a statuat că, **volumul deplin al atribuțiilor Parlamentului, poate fi exercitat doar pe durata legală a mandatului de 4 ani sau în cazul prelungirii mandatului prin lege organică, în caz de catastrofă sau război.**

Este axiomatic faptul, **atribuția de desemnare a judecătorilor constituționali, face parte din categoria acelor atribuții, care fac parte din volumul deplin al atribuțiilor Parlamentului, ce pot fi exercitate pe durata legală a mandatului de 4 ani.**

Admiterea unei logici contrare, ar contravine prevederilor din Constituției și interpretării oferite de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 31/1997.

Or, apanajul desemnării judecătorilor la Curtea Constituțională, prezintă o importanță constituțională prea majoră, pentru a putea fi admisă că, aceasta poate fi realizată de un Parlament care exercită doar “funcții operative” așa cum a statuat Curtea Constituțională, cu referire la atribuțiile Parlamentului, după expirarea celor 4 ani.

Este adevărat că, anterior Curtea Constituțională nu a avut prilejul de a se expune și de a interpreta “funcțiile operative” ale Parlamentului, după expirarea mandatului de 4 ani.

Cu toate acestea, în Hotărârea nr. 32 din 29.12.2015, Curtea Constituțională a reținut următoarele:

[...] 20. Curtea constată că autorii sesizării solicită interpretarea articolului 98 alin. (1) din Constituție și controlul constituționalității unui decret prezidențial prin prisma acestei interpretări.

21. Curtea reiterează că, de fiecare dată, când se cere verificarea constituționalității unor acte juridice concomitent cu interpretarea unor prevederi constituționale, verificarea constituționalității include interpretarea prevederilor în cauză în mod implicit.

Drept urmare, odată sesizată cu controlul de constituționalitate a hotărârilor de numire, aceasta poate oferi și interpretarea articolelor din Constituție care se referă la atribuțiile constituționale ale Parlamentului, de după perioada mandatului de 4 ani și care intră în sfera de “funcții operative”.

În aceeași ordine de idei, bogata jurisprudență a Curții Constituționale referitoare la atribuțiile Guvernului demisionar/provizoriu/interimar, servește în calitate de reper obiectiv pentru definirea atribuțiilor Parlamentului, cuprinse de „funcții operative”, **care nici în una din formule nu poate include atribuția constituțională de desemnare a judecătorilor constituționali.**

La caz, Parlamentul actual al Republicii Moldova, a fost ales în urma alegerilor parlamentare care au avut loc **11 iulie 2021, astfel încât mandatul de 4 ani al Parlamentului**

actual, urmează să expire la 12 iulie 2025, conform logicii expusă de către Curtea Constituțională, în Hotărârea nr. 32/2015.

În continuare, data expirării mandatului Parlamentului, este relevantă în contextul numirilor efectuate de către Parlamentul actual, a judecătorilor la Curtea Constituțională, pentru mandatele care expiră de după data de 12 iulie 2025.

În contextul în care, mandatul Parlamentului actual expiră la 12.07.2025, acesta nu poate face numiri constituționale, pentru funcțiile judecătorilor constituționali, mandatelor care expiră după data de 12.07.2025.

Or, printr-un atare exercițiu, Parlamentul își depășește competența constituțională și intervine pentru atribuțiile constituționale care constituie prerogativa exclusivă a Parlamentului care va fi ales după data de 12.07.2025.

Mai mult ca atât, dacă admitem logica că, Parlamentul poate efectua numiri pentru funcțiile de judecător constituțional a căror mandate expiră după data expirării mandatului Parlamentului, atunci implicit trebui să admitem logica defectuoasă că, Parlamentul nu este limitat în timp și poate efectua numiri în funcție chiar și pentru mandatele care expiră peste câteva luni sau câțiva ani de la data când a expirat mandatul Parlamentului.

Conchidem că, prin hotărârea emisă, Parlamentul a intervenit în competența de numire a judecătorilor constituționali, care urmează a fi deținută de noul Parlament, conform mandatului obținut în urma noilor alegeri, de după 12.07.2025, fapt care denotă că, hotărârea emisă contravine articolelor din constituție nominalizate, referitoare la atribuțiile Parlamentului și independența Curții Constituționale.

ii. Cu referire la durata mandatului Guvernului și competența de numire a judecătorilor constituționali de către un Guvern provizoriu

În contextul logicii expusă anterior, atragem atenția asupra faptului că, Guvernul actual a fost investit prin votul de încredere al Parlamentului, al cărui mandat expiră la 12.07.2025.

La caz, mandatul Guvernului este intrinsec legat de valabilitatea mandatului Parlamentului care i-a acordat votul de încredere.

Drept urmare, pentru a putea răspunde la întrebarea dacă, Guvernul a adoptat hotărârea de numire a judecătorilor constituționali în limita competențelor constituționale, Curtea Constituțională urmează să analizeze dacă toate atribuțiile constituționale depline ale Guvernului, care fac parte din mandatul acestuia, rămân neschimbate după data expirării mandatului Parlamentului care i-a acordat votul de încredere.

Conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 18.05.2013:

[...] 106. În temeiul controlului reciproc al puterilor în stat, bazat pe sistemul „frânelor și contrabalanțelor”, puterea executivă nu poate fi instituită fără o voință expres exprimată de puterea legislativă, prin intermediul Parlamentului, exercitată în procesul investirii Guvernului. Conform procedurilor constituționale, Guvernul, ca exponent al puterii executive, este opera comună a legislatorului, ca autoritate reprezentativă supremă, căreia poporul i-a delegat cea mai înaltă

valoare – suveranitatea și puterea de stat (art. 2 din Constituție) și a șefului de stat, ca garant al suveranității (art. 77 din Constituție).

107. Astfel, numai având mandatul acordat de Parlament, Guvernul poate exercita atribuțiile de putere executivă, care, în ultimă instanță, se reduc la procesul de executare a legilor adoptate de același Parlament.

108. Curtea atestă că acest mandat este unul vital pentru existența și funcționarea Guvernului. Or, legiuitorul constituțional a instituit regula numirii Guvernului de către Președintele Republicii Moldova numai în baza votului de încredere acordat de Parlament și în strictă conformitate cu prevederile art.98 din Constituție.

109. Curtea atestă că Guvernul, ca structură centrală în rândul autorităților executive, este opera Parlamentului, existența sa se bazează pe trei componente esențiale: programul de guvernare, procedura de învestire și încrederea acordată de Parlament. În cazul lipsei uneia din aceste componente, legitimitatea și ponderea structurii guvernamentale devine incertă.

111. În acest context, Curtea reține că un Guvern demisionar continuă să administreze treburile publice în așteptarea unui nou Guvern, care să fie plenipotențiar. Aceasta înseamnă că Guvernul demisionar exercită doar o parte limitată a puterii, el „administrează”, și nu „guvernează”.

112. Administrarea treburilor publice se referă la deciziile zilnice, curente ale Guvernului, care sunt necesare funcționării neîntrerupte a serviciului public. Această activitate se reduce la faptul că, în așteptarea finalizării negocierilor pentru formarea unei noi echipe guvernamentale, să se evite o lipsă totală a puterii executive, care este una operativă și vitală pentru necesitățile societății.

113. În acest sens, administrarea treburilor publice de către un Guvern demisionar vizează trei categorii: (1) treburile banale, uzuale, care permit statului să funcționeze; (2) treburile în curs, care au fost începute atunci când Guvernul era plenipotențiar și care trebuie finalizate; (3) treburile urgente, care trebuie în mod imperativ să fie soluționate pentru a evita pericole foarte grave pentru stat și cetățeni, pentru viața economică și socială.

[...] 115. Unul din raționamentele limitării acțiunii Guvernului demisionar constă în faptul că un Guvern demisionar nu mai este susceptibil de a fi sancționat de către Parlament. Este evident că un Guvern demisionar nu mai poate fi răsturnat. Prin urmare, a acorda unui Guvern demisionar astfel de atribuții importante ar reprezenta un pericol pentru parlamentarism.

116. În acest context, este preferabil, din punct de vedere al echilibrului constituțional, ca astfel de atribuții importante, precum prezentarea în Parlament a bugetului, a noilor programe de activitate, să fie asumate de un Guvern plenipotențiar, care este supus controlului parlamentar.

117. La modul practic, funcțiile constituționale de administrare a treburilor publice nu pot fi definite exhaustiv, astfel încât în fiecare caz în parte urmează să fie evaluată circumscrierea acțiunilor din această perioadă a Guvernului în limitele impuse de Constituție.

118. Acordarea unor atribuții excesive unui Guvern demisionar constituie un pericol evident pentru exercițiul democrației.

119. Reducerea funcțiilor Guvernului demisionar la administrarea treburilor publice, de care acesta să poată face uz în mod liber în scopul asigurării continuității serviciilor publice, este, în același timp, o limită care i se impune – *capitis diminutio*, încălcarea căreia poate conduce la o sancțiune juridică. Această limitare a puterilor Guvernului demisionar este un principiu general al dreptului.

120. Din aceleași considerente, marja de manevră a Guvernului demisionar este limitată în privința numirii funcționarilor, inițierii de noi reforme și a altor acțiuni importante, care rămân suspendate odată cu lipsirea Guvernului de mandatul deplin. În acest context, spiritul Constituției

obligă actorii politici să desfășoare activitățile într-o astfel de manieră, încât perioada interimatului să fie redusă la maximum.

În conformitate cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 7 din 04.03.2021:

[...] 51. Prima etapă a testului, în care se stabilește caracterul stringent al necesității măsurii, rezultă din interpretarea teleologică a textului „îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice” de la articolul 103 alin. (2) din Constituție. Este adevărat că alineatul (2) al articolului 103 din Constituție utilizează sintagma „administrare a treburilor publice” pentru a determina competența Guvernului al cărui mandat a încetat. Dacă la interpretarea acestei sintagme Curtea ar pune un accent decisiv pe caracterul limitat al competențelor Guvernului al cărui mandat a încetat, pe lipsa legitimității politice și ar restrânge competențele acestuia la soluționarea treburilor cotidiene, interpretarea în discuție ar putea conduce la situații absurde în care un Guvern al cărui mandat a încetat nu ar putea reacționa în situații de urgență, care impun adoptarea unor decizii imediate.

52. Pe de altă parte, Curtea observă că cerința necesității rezultă în mod implicit din textul „îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice” de la articolul 103 alin. (2) din Constituție. În contextul în care din definiția constituțională a sferei de competență a Guvernului al cărui mandat a încetat nu rezultă nicio limitare referitoare la natura măsurilor care pot fi adoptate, interpretarea teleologică a acestei definiții presupune că acest Guvern poate să se conducă de criteriul necesității, adică să adopte doar acele măsuri care urmăresc să soluționeze trei categorii de probleme, și anume: (1) treburile cotidiene care îi permit statului să funcționeze; (2) treburile în curs, care au fost inițiate de Guvernul cu puteri depline și care trebuie finalizate, și (3) treburile urgente, care trebuie soluționate în mod imperativ pentru a evita pericole foarte grave pentru stat și cetățeni, pentru viața economică și socială (a se vedea HCC nr. 7 din 18 mai 2013, § 113).

53. Curtea reține că criteriul necesității nu-i acordă Guvernului al cărui mandat a încetat o flexibilitate nelimitată. Implicațiile măsurilor adoptate de un asemenea Guvern trebuie evaluate de la caz la caz. Din acest motiv, măsurile în discuție pot fi contestate în fața instanțelor de drept comun sau, eventual, în fața Curții Constituționale. La această etapă a testului, autoritățile sunt chemate să asigure un echilibru corect între principiul legitimității politice a Guvernului al cărui mandat a încetat și principiul necesității. În acest sens, ele trebuie să examineze măsurile în discuție din perspectiva respectării elementului substanțial, adică trebuie să verifice dacă din conținutul acestor măsuri poate fi determinat scopul urmărit de Guvernul al cărui mandat a încetat la adoptarea lor și caracterul necesar al scopului.

54. Cea de-a doua etapă a testului – dacă măsurile adoptate de Guvernul al cărui mandat a încetat au repercusuni asupra competențelor următorului Guvern cu puteri depline – rezultă din textul „până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern” de la articolul 103 alin. (2) din Constituție și din § 114 din Hotărârea nr. 7 din 18 mai 2013. Astfel, dacă Constituția stabilește că Guvernul al cărui mandat a încetat are un termen de activitate limitat, Curtea reține că măsurile adoptate de către acesta trebuie să producă efecte doar în cadrul acestui termen. Lipsa legitimității politice a Guvernului al cărui mandat a încetat nu-i permite acestuia să afecteze, prin măsurile sale, mandatul noului Guvern. Noul Guvern, care va avea puteri depline, nu trebuie să fie obligat de măsurile adoptate de un Guvern al cărui mandat a încetat. Dimpotrivă, el trebuie să aibă posibilitatea să-și implementeze programul de guvernare acceptat prin votul de încredere al Parlamentului. În cazul în care măsurile adoptate de un Guvern al cărui mandat a încetat au efecte asupra mandatului Guvernului cu puteri depline, ele pot fi contestate fie în fața instanțelor de drept comun, fie, dacă este cazul, în fața Curții Constituționale, potrivit competențelor acestor instituții. La această etapă a testului, autoritățile sunt chemate să examineze măsurile în discuție din perspectiva respectării elementului temporal, adică dacă efectele lor nu depășesc mandatul Guvernului demis sau demisionar.

55. La cea de-a treia etapă a testului, se va examina dacă măsura adoptată de un Guvern al cărui mandat a încetat poate fi anulată de următorul Guvern cu puteri depline. Scopul acestei etape este de a stabili un mecanism care i-ar permite unui Guvern cu puteri depline să remedieze măsurile adoptate de un Guvern al cărui mandat a încetat care au efecte asupra mandatului celui dintâi.

Astfel, dacă textul „până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern” de la articolul 103 alin. (2) din Constituție obligă Guvernul demis sau demisionar să limiteze sfera de incidență a măsurilor sale doar la durata mandatului său, cea de-a treia etapă a testului asigură, pe de o parte, respectarea acestei obligații, iar pe de altă parte, îi acordă Guvernului cu puteri depline competența de a anula măsurile adoptate de Guvernul al cărui mandat a încetat, care au efecte asupra mandatului său. La această etapă a testului, Curtea trebuie să examineze dacă prevederile legale îi permit Guvernului cu puteri depline să efectueze un control ex post asupra măsurilor adoptate de către Guvernul al cărui mandat a încetat.

56. Curtea subliniază că testul menționat la §§ 51-55 supra trebuie aplicat: a) de către Parlament atunci când reglementează competențele Guvernului al cărui mandat a încetat; b) de către un Guvern al cărui mandat a încetat în fiecare caz în care consideră necesar să adopte o măsură precisă; c) de către instanțele judecătorești în fiecare caz în care sunt chemate să verifice legalitatea măsurilor adoptate de un Guvern al cărui mandat a încetat; d) de către Curtea Constituțională în fiecare caz în care este sesizată să verifice constituționalitatea măsurilor adoptate de un Guvern al cărui mandat a încetat sau a prevederilor legale care reglementează aceste măsuri, dacă verificarea lor ține de competența sa, așa cum a fost stabilită la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție. În aceste cazuri, autoritățile menționate trebuie să asigure un echilibru corect între principiul legitimității politice a Guvernului al cărui mandat a încetat și principiul necesității, pornind de la testul prezentat supra.

57. La această etapă, Curtea trebuie să verifice dacă prevederea contestată, care îi interzice Guvernului al cărui mandat a încetat să numească, să propună pentru numire sau să elibereze din funcție persoanele cu funcție de demnitate publică (altele decât miniștrii) sau funcționari publici, asigură o conciliere între principiul legitimității politice a Guvernului demis sau demisionar și principiul necesității. Mai exact, Curtea va verifica dacă prevederile contestate: a) îi permit Guvernului al cărui mandat a încetat să analizeze caracterul necesar al numirii, propunerii pentru numire sau eliberării din funcție; b) îi permit Guvernului al cărui mandat a încetat să analizeze efectele numirii, propunerii pentru numire sau eliberării din funcție asupra competențelor următorului Guvern cu puteri depline; c) îi permit următorului Guvern cu puteri depline să anuleze numirile, propunerile pentru numire sau eliberările din funcție efectuate de Guvernul demis sau demisionar.

[...] 60. Curtea reține că numirea în funcție a funcționarilor menționați poate fi dictată de o necesitate urgentă, de exemplu, pentru a numi în funcție un conducător al unei autorități publice în cazul în care interimatul nu poate fi asigurat de către adjuncți sau pentru a numi în funcție funcționari publici în vederea asigurării funcționalității instituției în cazul lipsei cadrelor. Aceste raționamente se referă și în cazul propunerii pentru numire în funcție.

[...] 66. Curtea reține că o măsură poate satisface această etapă a testului dacă Guvernul cu puteri depline poate efectua un control ex post asupra măsurilor adoptate de către Guvernul al cărui mandat a încetat, cu posibilitatea de a le anula.

67. Cu privire la interdicția numirii în funcție și a propunerii pentru numire în funcție a funcționarilor menționați de prevederile contestate, Curtea reține că, în eventualitatea în care această măsură ar fi permisă pentru un termen determinat, i.e. până la o nouă numire (a aceleiași persoane sau a alteia) efectuată de Guvernul cu puteri depline, acesta din urmă ar putea înceta raporturile de serviciu cu funcționarii în discuție în legătură cu expirarea termenului pentru care au fost angajați. Curtea observă că, în acest caz, un Guvern cu puteri depline poate efectua un control ex post asupra eventualelor angajări pe termen determinat efectuate de către un Guvern al cărui mandat a încetat.

Pornind de la testul instituit prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 7/2021, în speță nu a existat nici o urgență justificată de evitarea unui pericol foarte grav pentru stat și cetățeni, pentru a fi desemnați judecători constituționali, or, conform Hotărârii Curții

Constituționale nr. din 12.05.2016, s-a statuat că, **mandatul judecătorului constituțional care a expirat, continuă până la desemnarea noului judecător, pentru a asigura funcționalitatea Curții Constituționale.**

Mai mult ca atât, analizând competența Guvernului provizoriu de a efectua numiri și destituiri pentru funcțiile de demnitate publică, Curtea Constituțională a pornit de la premisa că, aceasta este acceptabilă în măsura în care (1) numirea/destituirea este absolut necesară și este dictată de necesitatea evitării unor prejudicii iminente, (2) poate fi analizat efectul numirii/eliberării pentru următorul Guvern cu competențe depline și (3) poate fi remediată de Guvernul ulterior, cu competențe de pline, în sensul eliberării eventuale a persoanei, care a fost numită de Guvernul provizoriu.

În speță, Guvernul cu competențe depline, care se va forma după 12.07.2025, nu mai poate interveni asupra numirii neconstituționale a judecătorilor constituționali, care a fost efectuată de către Guvernul provizoriu.

Nu în ultimul rând, Hotărârea Curții Constituționale nr. 7/2021, a tratat doar chestiunea funcțiilor de demnitate publică, **fără a atrage atenția îndeosebi la funcțiile de demnitate publică de rang înalt (rang constituțional), la care se atribuie funcția de judecător constituțional și față de care nu se poate aplica revocarea după o eventuală numire de către un Guvern provizoriu, deși funcția de judecător se regăsește în Anexa la Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.**

Or, capacitatea de revocare a judecătorilor constituționali, este în afara competenței Guvernului, atât provizoriu, cât și celui cu competențe depline.

Reieșind din linia de jurisprudență a Curții Constituționale, care a statuat cu titlu de principiu că, orice Guvern căruia i-a fost acordat votul de încredere, urmează a fi pasibil de control din partea aceluiași Parlament și că fiecare Guvern format prin votul Parlamentului, constituie emanația voinței celui din urmă, **nu putem admite altceva decât faptul că, odată cu expirarea mandatului Parlamentului care a acordat votul de încredere Guvernului, nu mai putem vorbi de nici o formă de control din partea acestuia asupra Guvernului.**

Or, faptul dat ar însemna să admitem teza că, mandatul Guvernului este independent de mandatul Parlamentului care i-a acordat votul de încredere, fapt inadmisibil atât conform Constituției, cât și conform practicii Curții Constituționale.

La caz, deși art. 103, alin. (1) din Constituție prevede că, Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament, această normă nu poate fi interpretată decât în sensul în care, Guvernul își exercită mandatul, dar nu în competență deplină.

Or, nu putem admitem raționamentul că, un Guvern își poate exercita mandatul în format deplin, fără un control efectiv din partea Parlamentului (?).

În această linie de idei, apare aceeași întrebare referitoare la competența Guvernului a cărui mandat trebuie să expire la 12.07.2025, de a numi judecători constituționali, mandatul cărora expiră la 16.08.2025, după data expirării mandatului Guvernului.

Dacă admitem că Guvernul și-a pierdut mandatul deplin la 12.07.2025, odată expirarea mandatului Parlamentului, **atunci fiind un Guvern provizoriu, acesta nici în una din formule nu poate exercita atributul competenței depline, de a numire a judecătorilor constituționali, mandatul cărora expiră după data expirării mandatului Guvernului devenit provizoriu.**

Printr-un atare exercițiu neconstituțional, Guvernul a intervenit în competența viitorului cabinet al Guvernului, cu competențe depline de numire a judecătorilor constituționali, fapt care contravine art. 1, alin. (3), art. 7, art. 63, alin. (3), art. 66, art. 69, art. 103, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate**

Potrivit Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (în continuare - „Comisia de la Veneția”), a menționat în Avizul CCDL-AD(2013)014 asupra proiectului de Lege privind modificările la Constituție, vizând consolidarea independenței judecătorilor (inclusiv o notă explicativă și un tabel comparativ), precum și asupra modificărilor constituționale propuse de Adunarea Constituțională a Ucrainei, paragraful 76:

„După cel de-al Doilea Război Mondial, curțile constituționale au fost, de regulă, instituite în Europa în contextul tranziției către democrație; mai întâi în Germania și Italia, ulterior în Spania și Portugalia, iar în cele din urmă în Europa Centrală și de Est. Scopul acestor curți era depășirea moștenirii regimurilor anterioare și protejarea drepturilor omului încălcate de aceste regimuri. În locul principiului unității puterii, care excludea orice formă de control asupra Parlamentului, a fost introdus sistemul separației puterilor în stat. În locul rolului suprem al Parlamentului (aflat sub controlul total al partidului comunist), noul sistem se întemeiază pe principiul echilibrului și controlului reciproc între diferitele autorități ale statului. Ca urmare, chiar și Parlamentul este obligat să respecte supremația Constituției și poate fi supus controlului altor autorități, în special al Curții Constituționale. Justiția constituțională reprezintă un element esențial al mecanismului de echilibru al puterilor într-o democrație constituțională. Importanța acesteia este cu atât mai mare în situațiile în care coaliția aflată la guvernare dispune de o majoritate parlamentară considerabilă și are capacitatea de a numi în majoritatea instituțiilor publice persoane favorabile orientării sale politice.”

Similar, în Avizul său nr. 940/2018 din 17 decembrie 2018 [CDL-AD (2018)028], Comisia de la Veneția a reținut că, că legislațiile statelor Consiliului Europei recunosc o mare varietate de modele privind numirea judecătorilor în funcție. În ordinea juridică a statelor europene nu se atestă un model care ar putea asigura respectarea ideală a principiului separării puterilor și independența deplină a justiției. **Totuși, standardele internaționale în materie sunt în favoarea depolitizării procesului de numire a judecătorilor. Deciziile motivate politic nu ar trebui să prevaleze față de meritele obiective ale unui candidat. Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană protejează nu doar independența judecătorilor în mod individual, ci impune și un sistem de numiri judiciare care să excludă arbitrariul (§ 30).**

În Avizul nr. 949/2019 al Comisiei de la Veneția privind selecția și numirea judecătorilor Curții Supreme a Georgiei (Veneția, 21-22 iunie 2019) [CDL-AD(2019)009] s-a reținut că selecția și numirea judecătorilor trebuie să se bazeze pe principiul meritocrației, care implică, la rândul său, evaluarea aptitudinilor, a integrității, a competenței, a eficienței și a experienței candidatului, precum și a calităților sale personale. Judecătorii trebuie să posede cunoștințe juridice, competențe și vechimea în muncă necesară pentru a îndeplini această funcție. **Prin urmare, este esențial ca numirea judecătorilor să nu aibă la bază motive politice sau subiective.** Criteriile de selecție ar trebui să fie suficient de largi pentru a permite o diversitate de candidați (§ 25).

Principiile fundamentale privind independența puterii judecătorești, adoptate de Adunarea Generală O.N.U. prin două rezoluții, în anul 1985, adoptate de cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor, susținut la Milano, din 26 august până în 6 septembrie 1985, și Rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr.40/146 din 13 decembrie 1985 ale Adunării Generale:

“Independența sistemului judiciar

„- Independența sistemului judiciar va fi garantată de către stat și consfințită în Constituție și în legile țării. Este de datoria instituțiilor guvernamentale și de alte tipuri să respecte independența sistemului judiciar;

- Sistemul judiciar va decide în cauzele aflate în fața sa imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără restricții, influențe nepotrivite, stimulente, presiuni, amenințări sau interferențe, directe sau indirecte din orice parte sau pentru orice motiv;

- Judecătorii, fie aleși sau numiți, vor avea funcția garantată până la o vârstă obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului funcției, acolo unde acestea există;

- O acuzație sau plângere făcută împotriva unui judecător în capacitatea sa profesională și judiciară va fi procesată rapid și corect conform unei proceduri adecvate. Judecătorul va avea dreptul la o audiere corectă. Examinarea chestiunii în stadiu inițial va fi confidențială, în afara cazului în care este cerut altfel de către judecător;

- Judecătorii vor face obiect al suspendării sau înlăturării doar pentru motive de incapacitate sau conduită care îi face nepotrivii pentru îndeplinirea îndatoririlor.”

Principiul 1 pct. 2 lit. d) din Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor stabilește că:

„Judecătorii trebuie să pronunțe deciziile în deplină independență și să poată acționa fără restricții și fără să fie obiectul influențelor, incitărilor, presiunilor, amenințărilor sau intervențiilor directe ori indirecte, din partea oricui, sau pentru orice motiv“

Art. 2 din Carta Universală a Judecătorului, aprobată de Asociația Internațională a Judecătorilor la reuniunea Consiliului Central de la Taipei în anul 1999, prevede că:

„[...] Judecătorul, în calitate de deținător al unei funcții judecătorești, trebuie să fie capabil să își exercite competența judecătorească fără a fi supus presiunilor sociale, economice și politice [...]”

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2001):

Independența

„Principiul:

Independența justiției este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil. În consecință, judecătorul va apăra și va servi ca exemplu de independență a justiției, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.”

Potrivit pct. 35-39 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16.05.2013:

35. Este unul din principiile constituționale ale justiției. Potrivit acestui principiu, în activitatea lui, judecătorul se supune numai legii și conștiinței sale. Prin urmare, în rezolvarea litigiilor, judecătorul nu

poate primi niciun fel de ordine, instrucțiuni, indicații, sugestii ș.a. în vederea emiterii unei anume soluții.

36. În soluționarea cauzelor, judecătorul nu acționează la ordinele sau instrucțiunile vreunui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

37. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită pentru a soluționa cauzele în mod imparțial, potrivit convingerilor lor și propriului mod de interpretare a faptelor, precum și în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

38. Independența puterii judecătorești are atât o componentă obiectivă – caracteristică indispensabilă a puterii judecătorești, cât și o componentă subiectivă, care privește dreptul persoanei de a i se stabili drepturile și libertățile de către un judecător independent. Fără judecători independenți, nu se poate vorbi despre o veritabilă garantare a drepturilor și libertăților.

39. Prin urmare, independența puterii judecătorești nu reprezintă un scop în sine. Aceasta nu este un privilegiu personal al judecătorilor, ci este justificată de nevoia de a permite judecătorilor să își îndeplinească rolul de protectori ai drepturilor și libertăților cetățenilor (§ 6 din Raportul Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor).

[...] 45. Ideea supremației Constituției este o cucerire a gândirii juridice. Supremația Constituției este garantată de către Curtea Constituțională. Această autoritate nu a luat ființă în mod întâmplător, odată cu adoptarea Constituției din 1994. Rolul său de garant al supremației Constituției este înscris în art. 134 alin.(3), iar pentru a i se asigura acest rol, Curtea Constituțională este definită drept unica autoritate de jurisdicție constituțională din Republica Moldova [art. 134 alin. (1)], fiind independentă față de orice altă autoritate publică [art. 134 alin. (2)] și supunându-se numai Constituției [art. 137].

[...] 48. Atât Constituția, cât și Legea cu privire la Curtea Constituțională reglementează importante principii și garanții ale independenței și neutralității judecătorilor Curții Constituționale, de natură să le permită acestora exercitarea obiectivă a judecății, Curtea însăși fiind, potrivit articolului 134 alin. (2) din Constituție, „independentă față de orice altă autoritate publică” și supunându-se numai Constituției. În coroborare cu această normă constituțională, articolul 137 din Constituție stabilește în mod expres că judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia [art. 14 alin. (1) din Lege și 9 alin. (1) din Cod].

[...] 50. Având în vedere complexitatea și natura atribuțiilor Curții Constituționale, precum și procedurile potrivit cărora își realizează aceste atribuții, ea poate fi considerată o autoritate publică politico-jurisdicțională. Caracterul politic rezultă din modul de numire a membrilor Curții Constituționale, precum și din natura unor atribuții. Caracterul jurisdicțional rezultă din principiile de organizare și funcționare (independența și inamovibilitatea judecătorilor), precum și din alte atribuții și proceduri. În acest sens, Președintele Curții Constituționale este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii Curții Constituționale sînt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție [art. 21 alin. (2) și (3) din Lege]. Caracterul jurisdicțional al Curții Constituționale face aplicabile principiile independenței judecătorești, în pofida faptului că autoritatea de jurisdicție constituțională nu face parte din sistemul judiciar.

[...] 52. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe la îndeplinirea atribuțiilor jurisdicționale. Ideea fundamentală constă în faptul că judecătorii constituționali, în exercitarea atribuțiilor, nu sunt angajații autorităților care i-a numit. Din momentul depunerii jurământului, judecătorii sunt independenți, inamovibili și se supun numai Constituției.

Potrivit Avizului CDL-AD(2011)040 – asupra legii privind constituirea și regulile de procedură ale Curții Constituționale a Turciei, paragraful 21:

„Trebuie subliniat faptul că selecția judecătorilor trebuie să se bazeze pe criteriile obiective, prestabilite prin lege sau de către autoritățile competente, și ar trebui să se axeze în principal pe merit. Nu doar profesioniștii în drept, precum judecătorii, avocații sau profesorii de drept, pot deveni membri ai Curții, ci și persoane provenind din domenii precum economia sau științele politice sunt eligibile pentru a ocupa funcții în cadrul Curții. O astfel de practică se regăsește și în alte curți constituționale sau organe similare.”.

V. Cu referire la suspendarea hotărârilor contestate

Conform art. 26 din Legea nr. 74/2025:

(1) Acțiunea actului contestat care afectează sau se referă la domeniile stabilite la alin. (2) poate fi suspendată până la soluționarea în fond a cauzei, cu emiterea unei decizii. (2) În vederea evitării prejudiciilor și a consecințelor negative iminente și ireparabile de o gravitate semnificativă, se poate dispune suspendarea acțiunii: 1) actelor normative care afectează sau se referă la următoarele domenii: a) suveranitatea și puterea de stat; b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului; c) democrația și pluralismul politic; d) separația și colaborarea puterilor; e) unitatea poporului și dreptul la identitate; f) securitatea economică sau financiară a statului; g) alte domenii pentru care Curtea Constituțională consideră necesară suspendarea acțiunii actului contestat; 2) actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit. (3) Curtea Constituțională examinează cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării. (4) Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul majorității judecătorilor prezenți. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții Constituționale, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale. (5) Decizia de suspendare a actului normativ contestat intră în vigoare la data adoptării, urmând a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. (6) În cazul suspendării acțiunii actului normativ contestat, Curtea Constituțională examinează sesizarea în fond, cu prioritate, într-un termen cât mai scurt posibil.

Reieșind din riscul numirii unor judecători la Curtea Constituțională, cu încălcarea principiului normelor constituționale imperative, **considerăm ca fiind absolut necesară suspendarea Hotărârilor Parlamentului nr. 158 și nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea lui Liuba Șova și Nicolae Roșca în calitate de judecători la Curtea Constituțională și Hotărârilor Guvernului nr. 400 și nr. 401 din 24 iunie 2025, privind numirea lui Domnica Manole și Sergiu Litvinenco în calitate de judecători la Curtea Constituțională.**

Doar suspendarea acțiunii hotărârilor contestate ar putea menține acel echilibru și o posibilitate de restabilire în drepturi după ce va fi dată soluția pe fond în această cauză. Necesitatea suspendării acțiunii normei actelor contestate, este dictată de faptul că sunt incidente mai multe drepturi fundamentale și principii constituționale.

Nu în ultimul rând, suntem ferm convinși de faptul că, **chiar dacă actualii judecători, au fost numiți în mare parte de guvernare actuală și urmează a fi numiți pentru un mandat repetat, de către aceeași guvernare, aceștia vor putea lăsa la o parte interesele personale și vor oferi o soluție echitabilă prezentei sesizări, care să servească intereselor statului de drept și ordinii constituționale din Republica Moldova.**

VI. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/1994 2025 cu privire la Curtea Constituțională.

SOLICITĂM RESPECTUOS:

1. Verificarea constituționalității:

- A) Hotărârii Parlamentului nr. 158 din 26 iunie 2025, privind numirea dnei Liuba Șova în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
- B) Hotărârii Parlamentului nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea dlui Nicolae Roșca în calitate de judecător la Curtea Constituțională,

și,

- C) Hotărârii Guvernului nr. 400 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dnei Domnica Manole în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
- D) Hotărârii Guvernului nr. 401 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dlui Sergiu Litvinenco în calitate de judecător la Curtea Constituțională.

2. Suspendarea acțiunii:

- A) Hotărârii Parlamentului nr. 158 din 26 iunie 2025, privind numirea dnei Liuba Șova în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
- B) Hotărârii Parlamentului nr. 159 din 26 iunie 2025, privind numirea dlui Nicolae Roșca în calitate de judecător la Curtea Constituțională,

și,

- C) Hotărârii Guvernului nr. 400 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dnei Domnica Manole în calitate de judecător la Curtea Constituțională,
- D) Hotărârii Guvernului nr. 401 din 24 iunie 2025, cu privire la numirea dlui Sergiu Litvinenco în calitate de judecător la Curtea Constituțională.

Declar pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice

Gaik VARTANEAN

02 iulie 2025